

Stadstuinderij Tilburg schiet wortel

Actieve burger en informele zorg vermengen zich in stadstuin

Vrijwel elke gemeente heeft een project waarbij wordt samengewerkt met de burger. Dat kan om verschillende redenen zijn. Stad + Groen besteedt in de komende edities aandacht aan dit soort samenwerkingen. Wat zijn de voordelen, welke problemen ervaart men? In deze editie kijken we daarvoor naar Stadstuinderij Piushaven in Tilburg.

Auteur: Guy Oldenkotte

Openbaar groen in de gemeente heeft vele verschillende functies. Het belang van die functies wordt over het algemeen wel erkend, maar dat wil niet zeggen dat de gemeente ook altijd alle middelen heeft om de benodigde activiteiten uit te voeren. Het uitbesteden van bepaalde taken of verantwoordelijkheden behoort in zo'n geval tot de mogelijkheden, bijvoorbeeld aan sociaal-maatschappelijke of commerciële partijen, maar ook de burger kan daarbij een rol spelen. Kernwoorden zoals 'de actieve burger' en 'maatschappelijke participatie' werden gekoppeld aan de noodzaak

om professionele en informele zorg te verbinden. Op die manier zou een positieve invulling moeten worden gegeven aan de voortdurende bezuinigingsdrift bij de overheid. De gemeente had in 2015 wel oren naar een voorstel van Stichting Het Werkt. Tijdens de herontwikkeling van de Spoorzone (het gebied rondom het Centraal Station van Tilburg) verrichtten onze cliënten kleine klussen in opdracht van de projectontwikkelaar, memoreert Hein van den Hurk van Stichting Het Werkt. De stichting houdt zich bezig met het begeleiden van mensen met een grote afstand tot

de arbeidsmarkt en/of maatschappij. 'We zagen hoe inspirerend deze werkplek voor hen was en hoe die nieuwe bedrijvigheid hen uit hun sociale isolement hielp. Die inzichten, gecombineerd met de kennis over zelfredzaamheid en burgerkracht, combineerden we in de Stadstuinderij.' Subsidie van de gemeente en de woningbouwcoöperaties droeg bij aan de eerste stap om een Stadstuinderij op te zetten. Zorginstelling De Wever bood een locatie aan.

'De mooiste stad van het land'

Tilburg is de zesde grootste stad van het land. Het heeft 200.000 inwoners, van wie velen werkzaam zijn in de logistieke dienstverlening. Vanwege de omvang van de stad en de behoefte aan betaalbare woonruimte, waarbij grote tuinen vaak als luxe worden ervaren, rust de verantwoordelijkheid voor groen vooral op de schouders van de gemeente. Die wordt daarbij geacht invulling te geven aan de strijdkreet 'Tilburg is de mooiste stad van het land', waarbij 'schoonste' in Tilburgs dialect vooral 'mooiste' betekent. 'De Stadstuinderij moet een mooie, prettige en dynamische omgeving zijn met levendigheid en terloopse bezoekers, waar vrijwilligers en dagbesteders kunnen floreren', zo stipt Van den Hurk aan. 'Stadslandbouw blijkt een ideaal instrument voor het uitventen van onze integrale benadering van werk en zorg. Bovendien heeft het concept ook economische waarde: de groenten, het fruit, de kruiden en de bloemen verkopen we aan bezoekers en diverse horecaondernemers rondom de Piushaven', zo motiveert Van den Hurk de oprichting van Stadstuinderij Piushaven. 'Ondernemers kunnen hun wensen op het gebied van groente en fruit doorgeven. In overleg met onze eigen tuinman bekijken we dan of we daaraan kunnen voldoen.' Die inkomsten zijn een welkome aanvulling op de donaties en fondsen waarmee het project zichzelf moet bedruipen. 'We proberen een duurzame businesscase te krijgen. We krijgen wel een vergoeding voor de sociale waarde die wij leveren, maar we zijn nu nog vooral afhankelijk van giften en subsidies. Die businesscase moet echter wel behapbaar blijven.' Financiële bijdrages zijn tot dusver onder meer afkomstig van het Oranjefonds en Kansfonds. Veel van de middelen die in de Stadstuinderij worden gebruikt, zijn

gedoneerd door bedrijven uit de omgeving.

Druk op mankracht

Liefhebbers en vrijwilligers van diverse pluimage kunnen dagelijks in de tuin terecht. 'Er is een aantal mensen met een indicatie voor dagbesteding vanuit de WMO. Speciaal voor hen is er professionele begeleiding. Voor de rest is iedereen welkom.' Alleen mensen met gedragsproblemen kunnen niet bij de Stadstuinderij terecht. 'Dat zou teveel druk op de rest van de vrijwilligers kunnen leggen. Dat zou niet goed zijn.'

De tuinderij kent geen verplichtingen. Men mag komen en gaan wanneer men wil en ook is het aan de vrijwilligers zelf om te kiezen wat ze willen doen. De toevoeging van een aantal varkens aan het palet door een paar vrijwilligers is daarvan het levende bewijs. Toch is het lastig om voldoende vrijwilligers te vinden om alles draaiende te houden. 'Een groep van zo'n 70 vaste vrijwilligers zou mooi zijn', erkent Van den Hurk. 'In het begin hebben we een burgerinitiatief in de arm genomen om meer vrijwilligers te werven. Dat begon goed, maar ebde langzaam weg, waardoor we afscheid van elkaar hebben genomen. Door vooral te zorgen voor een prettige sfeer op de tuin, in combinatie met pr-activiteiten via de sociale media, zien we het aantal vrijwilligers weer toenemen.' De ongedwongen omgang met de vrijwilligers haalt barrières weg die op normale werkplekken wel kunnen voorkomen. Het helpt dus bij de socialisatie en in sommige gevallen de integratie. Stadstuinderij Piushaven is dus ook een goede manier om snel te integreren voor vluchtelingen uit de nabijgelegen opvang. Toch loopt het niet storm. 'Het lijkt erop dat de vluchtelingen nog onvoldoende van ons

bestaan weten. Daarnaast zijn er nogal wat regels die verhinderen dat ze zomaar mee mogen doen op de tuin.' Ook de taalbarrière vormt een probleem. De pr van Stadstuinderij Piushaven is alleen in het Nederlands. Veel vluchtelingen uit de opvang zullen de taal nog onvoldoende machtig zijn om de boodschap zelfstandig op te pikken.

Openbaar groen in de gemeente heeft **vele verschillende functies**

Om de bestaande vrijwilligers te behouden, probeert Stadstuinderij Piushaven de vrijwilligers op verschillende wijzen bij de tuin betrokken te houden. 'Zo mag elke vrijwilliger doen wat hij of zij zelf wil. Er zijn geen verplichtingen. Wanneer ze voor die dag stoppen met de werkzaamheden, mogen ze voor zichzelf een portie groente meenemen. Daarnaast hebben we zowel in de zomer als in de winter een barbecue voor alle betrokkenen, ontvangen ze regelmatig onze nieuwsbrief en proberen we ze bij de tuinderij betrokken te houden met kwartaalvergaderingen. Ook neemt de Stadstuinderij deel aan verschillende markten en evenementen in de regio en organiseert onze tuinman regelmatig cursussen biologisch tuinieren. Alle vrijwilligers kunnen daar gratis aan deelnemen.'

Hein van den Hurk

Theo Sanders

Professionele begeleiding noodzakelijk

Hoewel de Stadstuinderij vooral door vrijwilligers in stand wordt gehouden, is ze afhankelijk van een professionele tuinman die de specifieke kennis en inzichten heeft die noodzakelijk zijn om een groentetuin te runnen. 'In de zomer, wanneer de gewassen volop in bloei staan, ben ik hier zes ochtenden in de week. In het najaar zijn dat er drie,' zegt Theo Sanders. De rest van de tijd werkt Sanders als hovenier. De coördinatie van het teeltplan en de werkzaamheden is zijn verantwoordelijkheid. 'Ik heb het terrein opgedeeld in vijf percelen, om een teeltwisseling van één op vijf of één op zes te bereiken. Dat is beter dan de wettelijke norm van één op vier. We telen alles biologisch. Omdat de grond niet gecertificeerd is, mogen we onze producten echter niet biologisch noemen. Doordat we professioneel werken, kunnen we veel van onze producten verkopen. Je merkt dat die commerciële waarde belangrijk is, omdat het de mensen trots maakt.' Sanders ziet erop toe dat de tuinderij in optimale conditie blijft. 'Ik geef de prioriteiten aan, bepaal welk werk eerst gedaan moet worden. Hoewel iedereen zelf mag bepalen wat hij gaat doen, wijst het zich meestal vanzelf.' Omdat de verkoop van de producten een belangrijke bron van inkomsten is voor de tuinderij, streeft Sanders een hoog niveau na. 'Onze klanten hebben geen afnameplicht; je moet ze echt achter de vossen zitten. Voor mij is

het de grootste uitdaging om enige uniformiteit te krijgen.' De prijzen voor de waren worden bepaald door naar de prijzen bij biosupers te kijken. 'We kijken naar de prijzen die voor producten worden betaald bij de biosupermarkt en bepalen op basis daarvan de prijs voor ons product. Die ligt doorgaans zo'n 15 procent lager.'

De tuinderij beschikt over een eigen bijenkas om een goede bestuiving te bereiken. Ook is Sanders bezig met het uitwisselen van zaden. 'Vroeger betrof ik die uit Amerika. Dat kan tegenwoordig niet meer, maar gelukkig heb ik nu een leverancier in Duitsland gevonden.'

De tuinderij beschikt over haar eigen bijenkas om een goede bestuiving te bereiken

De juiste plek?

De grootste uitdaging voor Stadstuinderij Piushaven is het realiseren van een duurzame businesscase. Daarnaast hangt continu het zwaard van Damocles boven de Stadstuinderij vanwege de plek waar de tuin zich bevindt. 'In samenspraak met de gemeente, diverse instanties en onderne-

mingen hebben wij in 2015 een stuk braakliggende grond in de buurt van het centrum van de stad betrokken. Dat was kort daarvoor gesaneerd, maar lag op dat moment braak. We hebben de afspraak dat we niet moeilijk zullen doen als we moeten vertrekken. Met de stijgende prijzen voor vastgoed en grond komt dat moment steeds dichterbij,' stelt Hein van den Hurk. 'De waarde van de grond wordt nu al geschat op enkele miljoenen euro's.' Wat er gaat gebeuren als de Stadstuinderij zou moeten verhuizen, is echter niet duidelijk. 'Wel weten we dat de gemeente het belang inziet van een innovatief project zoals dit. We zullen ongetwijfeld elders weer wat opstarten, maar ik betwijfel of dat weer in het centrum van de stad zal zijn.'

Dat Stadstuinderij Piushaven bezig is uit te breiden en haar activiteiten meer divers te maken, is een teken dat het project succesvol is. Anderzijds is het ook een bewijs dat continu verbeteren absoluut noodzakelijk is om te kunnen overleven. De overheid kan bepaalde groene taken afstoten, maar een professionele aanpak en begeleiding blijven noodzakelijk.

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-7250